

POSTANOWIENIE

23 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Mariusz Łodko

SSN Adam Redzik (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 23 kwietnia 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 18 lutego 2020 r., I ACa 565/18,
w sprawie z powództwa M. M. i M. M.1
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,

1. odrzuca skargę kasacyjną;

**2. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz M. M. i M.
M.1 po 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego.**

Mariusz Łodko

Joanna Misztal-Konecka

Adam Redzik

UZASADNIENIE

I.

I.1. Pozwany Bank S.A. (dalej również: Skarżący, Pozwany) wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 18 lutego 2020 r., I ACa 565/18, oddalającego apelację Powodów M. M. i M. M.1 od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 14 czerwca 2018 r., I C 1268/17, oddalającego powództwo o zapłatę.

Powołany wyrok Sądu Apelacyjnego Pozwany zaskarżył w całości, opierając skargę kasacyjną na następujących podstawach:

1) naruszenie przepisów postępowania, których uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj.:

a) naruszenie art. 278 § 1 w zw. z art. 382 k.p.c. przez całkowite pominięcie przez Sąd drugiej instancji dowodu z opinii biegłego sądowego, przeprowadzonego przed Sądem pierwszej instancji i dokonanie istotnych dla sprawy ustaleń, wymagających wiadomości specjalnych, w oparciu o własne przekonania i wyobrażenia Sądu, bez jakiejkolwiek konfrontacji z treścią opinii biegłego, choć Sąd Apelacyjny w powyższym zakresie przyjął ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji za własne, co skutkowało niezgodną z treścią opinii biegłego oceną Sądu Apelacyjnego, polegającą na przyjęciu, że:

- „klauzule ryzyka wymiany” stawiały Powodów w niekorzystnej sytuacji, podczas gdy z opinii biegłego wynikało, że niosły one za sobą określone korzyści (niewielkie koszty związane z obsługą kredytu, niższe oprocentowanie względem kredytu złotowego bez mechanizmu waloryzacji);

- wzrost kursu CHF powodował jednocześnie wzrost kwoty głównej kredytu, podczas gdy biegły wskazał, że pomimo wzrostu kursu waluty wysokość zobowiązania rozliczanego w walucie obcej pozostaje niezmienna;

- każdy wzrost kursu CHF w relacji do PLN w stosunku do kursu z dnia przeliczenia kursem kupna wypłaconych środków pieniężnych powoduje podwyższenie podstawy oprocentowania kredytu, podczas gdy z opinii biegłego wynika, że wzrost wartości waluty jednocześnie skutkuje zmniejszeniem stóp procentowych, co przekłada się na obniżenie oprocentowania kredytu i w konsekwencji zmniejsza również część odsetkową raty, a w dalszej konsekwencji pozwala na to, żeby w ramach określonej liczby rat w większym wymiarze spłacana była część kapitałowa, co prowadzi w istocie do szybszego zmniejszenia podstawy oprocentowania kredytu, przy zbliżonej sumarycznie wysokości raty kapitałowo-odsetkowej;

- klauzula waloryzacyjna ma dla konsumenta taki skutek, że z uwagi na wzrost kursu CHF, mimo spłacania przez wiele lat kapitałowych, jego zadłużenie

z tytułu kapitału maleje pozornie, podczas gdy biegły w sposób niepozostawiający żadnych wątpliwości wskazał, że dzięki mechanizmowi waloryzacji oprocentowanie kredytu Powodów jest naliczane według stóp procentowych właściwych dla CHF, co czyni koszty takiego kredytu znacznie bardziej atrakcyjnymi od kosztów kredytu złotowego, ocenianymi nawet po upływie kilkunastu lat wykonywania umowy (biegły doprecyzował, że wartość oprocentowania spłacana comiesięcznie w części odsetkowej jest znacznie niższa, aniżeli wartość kapitału kredytu; efekt tego jest taki, że powodowie płacą więcej kapitału - kapitał jest pomniejszany w szybszym stopniu);

b) naruszenie art. 327¹ § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie przez Sąd II instancji w uzasadnieniu wyroku, które konkretne postanowienia umowy zostały przez Sąd uznane za niedozwolone i tym samym, które konkretne postanowienia umowy zostały przez Sąd uznane za ustanawiające główne świadczenia stron, albowiem w uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny posługuje się nieostrym pojęciem w postaci „klausul ryzyka wymiany”, nie wskazując konkretnie, które postanowienia umowy analizował i z jakich przyczyn te konkretne postanowienia umowy zostały przez Sąd uznane za niedozwolone, wprowadzając w to miejsce ogólne i abstrakcyjne oceny oderwane od treści umowy kredytu, co w konsekwencji pozbawia Skarżącego skutecznej kontroli kasacyjnej;

2) naruszenie prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), tj.:

a) naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95 z 21.4.1993, dalej: Dyrektywa 93/13/EWG) poprzez wadliwą wykładnię w zakresie pojęcia „głównego świadczenia stron” i w konsekwencji uznanie (jedynie na podstawie odwołania się do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej), że bliżej niesprecyzowane postanowienia umowy, określone przez Sąd Apelacyjny jako „klausule ryzyka wymiany”, określają główny przedmiot umowy kredytu, podczas gdy z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika obowiązek każdorazowej indywidualnej oceny tego, czy konkretny warunek umowy określa główny przedmiot umowy przy jednoczesnym obowiązku przyjęcia wykładni zawężającej to pojęcie

jako wyjątku od generalnej zasady, że ocenie przez pryzmat abuzywności podlegają wszystkie postanowienia umów;

b) naruszenie art. 385¹ oraz art. 385² k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG w zw. z art. 65¹ § [sic] w zw. z art. 65 § 1 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że dla oceny świadomości Powodów konsekwencji unieważnienia umowy wystarczające jest samo popieranie powództwa także po wydaniu przez TSUE wyroku w sprawie C-260/18, podczas gdy prawidłowa wykładnia powołanych przepisów winna prowadzić do przyjęcia, że z faktu popierania powództwa także po wydaniu wyroku w sprawie C-260/18 nie wynika sposób pojmowania przez Powodów konsekwencji unieważnienia umowy, co powinno prowadzić do konkluzji, że Powodowie nie są świadomi konsekwencji unieważnienia umowy;

c) naruszenie art. 385¹ k.c. w zw. z art. 6 Dyrektywy 93/13/EWG w zw. z art. 95 k.c. oraz art. 91 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu przez Sąd skutku w postaci unieważnienia umowy kredytu na tej podstawie, że Powodowie popierali powództwo także po wydaniu przez TSUE wyroku w sprawie C-260/18 w sytuacji, gdy Powodowie ponad wszelką wątpliwość nie ujawnili wobec Sądu orzekającego sposobu pojmowania konsekwencji związanych z unieważnieniem umowy, a Sąd nie był uprawniony do wyprowadzenia wniosku o rozumieniu przez Powodów tychże z faktu popierania powództwa, wnioskując przy tym wyłącznie z treści stanowiska procesowego i argumentacji strony powodowej, prezentowanych przez pełnomocnika procesowego, zwłaszcza że oświadczenie strony o świadomości konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy i w przedmiocie tego, że unieważnienie spornej umowy będzie dla Powodów niekorzystne, nie może być złożone przez pełnomocnika, bowiem nie mają do niego zastosowania przepisy o pełnomocnictwie;

d) naruszenie art. 385¹ k.c. w zw. z art. 7 Dyrektywy Rady 93/13/EWG wobec pominięcia przy wykładni tego przepisu zasad proporcjonalności i pewności prawa, wynikających z Dyrektywy 93/13/EWG, a wskazanych w art. 7 ust. 1;

e) naruszenie art. 385¹ § 1 i art. 385² k.c. poprzez wadliwą ich wykładnię polegającą na nieprawidłowej interpretacji rażącego naruszenia interesu konsumenta poprzez brak rozważenia, czy w tej konkretnej sprawie doszło do rażącego naruszenia interesu Powodów jako kredytobiorców, w tym interesu ekonomicznego, z uwagi na to, że Sąd II instancji w zasadzie ograniczył się do oceny abstrakcyjnie pojmowanych obowiązków informacyjnych, których w ocenie Sądu II instancji Pozwany nie spełnił bez uwzględniania okoliczności zaistniałych przy zawieraniu umowy kredytu, a jeśli chodzi o interes ekonomiczny powodów z pominięciem jakichkolwiek okoliczności dotyczących zawarcia umowy, wysokości kursów stosowanych przez Pozwany bank i sposobu ich ustalania, nieodbiegania tych kursów od kursów rynkowych i kursów Narodowego Banku Polskiego, różnicy pomiędzy wysokością oprocentowania kredytu Powodów, o którego refinansowanie ubiegali się w Pozwanym banku, a wysokością oprocentowania zaoferowaną przy zawarciu umowy przez Pozwany bank, a więc bez rozważenia, czy ukształtowanie praw i obowiązków konsumenta w spornych klauzulach spowodowało po stronie Powodów powstanie szkody oraz z pominięciem interesu Pozwanego banku, którego Sąd nie wziął pod uwagę w najmniejszym stopniu;

f) naruszenie art. 385¹ § 1 i art. 385² k.c. poprzez wadliwą ich wykładnię polegającą na nieprawidłowej wykładni pojęcia „postanowienia umowy” i dokonaniu oceny pod kątem przesłanek abuzywności nie konkretnej treści umowy regulującej konkretne prawa i obowiązki (postanowienia umowy), ale dokonanie oceny niedookreślonej co do treści, co do miejsca w umowie, jak i co do zakresu praw i obowiązków tzw. „klauzuli ryzyka wymiany”;

g) naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że o spełnieniu przesłanki sprzeczności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami świadczy niedopełnienie przez przedsiębiorcę obowiązków informacyjnych, których zakres wyznaczany jest *ex post* w stosunku do momentu zawarcia umowy kredytu i przez pryzmat okoliczności faktycznych oraz z uwzględnieniem dorobku orzecznictwa znanych dopiero w chwili orzekania, jak również bez konieczności ustalenia możliwości poznawczych konsumenta w okolicznościach konkretnej sprawy, podczas gdy prawidłowa ocena dopełnienia przez przedsiębiorcę obowiązków informacyjnych względem konsumenta,

dokonywana w ramach badania przesłanki sprzeczności postanowienia z dobrymi obyczajami, winna raczej odwoływać się do zakresu informacji, których udzielenia można było od niego racjonalnie oczekiwać w otoczeniu społeczno-gospodarczym z momentu zawarcia umowy kredytu, przy jednoczesnym rozważeniu wiedzy i zdolności poznawczych, jakimi dysponował konsument w okolicznościach konkretnej sprawy;

I.2. Skarżący podniósł przy tym, że posiada interes prawny w zaskarżeniu wyroku Sądu drugiej instancji, wyrażający się w tym, że został pokrzywdzony rozstrzygnięciem, bowiem Sąd ten oddalił apelację powodów, ale jednocześnie przyjął tezę o nieważności umowy. W jego ocenie uniemożliwienie zaskarżenia tego wyroku tylko na tej podstawie, że apelacja została oddalona, przy jednoczesnym uznaniu za słuszne przez Sąd drugiej instancji zarzutów apelacyjnych powodów i dokonaniu oceny spornej umowy jako nieważnej, będzie rodziło dla skarżącego niekorzystne skutki prawne. W obrocie będzie bowiem funkcjonowało prawomocne orzeczenie, stanowiące o nieważności umowy jako konsekwencji abuzywności „klauzuli ryzyka wymiany”, a zatem przyznające, że roszczenie powodów co do zasady jest słuszne. Pozwany podniósł, że z powyższych względów jest pokrzywdzony wyrokiem i w związku z tym ma prawo go zaskarżyć.

I.3. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

I.4. Powodowie w odpowiedzi na skargę kasacyjną z 5 października 2020 r. wnieśli o odrzucenie skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej, ewentualnie nieprzyjęcie jej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi. W każdym zaś przypadku, o zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powodów zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu Powodowie wskazali m.in., że pozwany nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu wyroku, skoro Sąd Apelacyjny oddalił apelację Powodów od wyroku Sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo, a Pozwany nie szuka zmiany wyroku, lecz żąda modyfikacji uzasadnienia tej decyzji Sądu.

II.

II.1. Pozwem z 13 października 2016 r. wniesionym przeciwko Bank spółce akcyjnej w W. Powodowie domagali się zasądzenia od Pozwanego solidarnie na ich rzecz 27 280,44 zł wskutek uznania umowy o kredyt za nieważną wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po doręczeniu pozwanemu pozwu do dnia zapłaty.

II.2. Wyrokiem z 14 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie pierwszym oddalił powództwo w całości i orzekł o kosztach procesu.

II.3. Powodowie zaskarżyli wyrok Sądu Okręgowego w całości, w konkluzji wnosząc o jego zmianę i uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie od Pozwanego na ich rzecz kosztów procesu za obie instancje. Pozwany wniósł o oddalenie apelacji oraz zażądał zasądzenia na jej rzecz kosztów procesu.

II.5. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 18 lutego 2020 r. oddalił apelację Powodów, w treści uzasadnienia wskazując na nieważność umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych „[...]” waloryzowany kursem CHF oraz nie obciążył powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

III.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

III.1. W skardze kasacyjnej Pozwany nie kwestionuje treści wyroku Sądu Apelacyjnego ani nie domaga się jego zmiany, a podważa jedynie wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku motywy, jakimi kierował się Sąd, oddalając apelację strony powodowej. Skarżący w takiej sytuacji nie zmierza do uzyskania, w wyniku ponownego rozpoznania sprawy przez Sąd Apelacyjny, innego rozstrzygnięcia, lecz do zmiany uzasadniających go argumentów, zaś zarzuty skargi skierowane są przeciwko treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku.

III.2. Sąd Najwyższy w jednolitym i utrwalonym orzecznictwie przyjmuje, że jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia (środka prawnego) jest

interes prawny w zaskarżeniu. Dla jego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (*gravamen*), który występuje, gdy zaskarżone orzeczenie narusza interesy skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 czerwca 2023 r., I CSK 4743/22). Jeżeli zatem skarga kasacyjna odnosi się do innego orzeczenia niż niekorzystnie dla skarżącego, podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 marca 2024 r., I CSK 1030/23).

III.3. Ponadto, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniano już, iż skarga kasacyjna od uzasadnienia wyroku jest niedopuszczalna i nie można skutecznie zaskarżyć samego uzasadnienia orzeczenia bez jednoczesnego zaskarżenia jego sentencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 maja 2022 r., II CSKP 413/22).

III.4. Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że Skarżący nie posiada interesu prawnego w zaskarżeniu wyroku, który jest dla niego korzystny. Skarżący nie został pokrzywdzony sentencją, zważywszy, że skierowane przeciwko niemu żądanie zapłaty zostało oddalone, podobnie jak apelacja Powodów. Brak podzielenia zaś przez Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia argumentacji Skarżącego, nie przemawia za uznaniem, iż Pozwany posiada interes prawny, bowiem uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie korzysta z mocy wiążącej (art. 365 k.p.c.). Moc wiążącą uzyskują jedynie ustalenia dotyczące tego, o czym orzeczono w związku z podstawą sporu (art. 366 k.p.c.).

III. 5. Niezależnie od powyższego, choć Pozwany objął zakresem zaskarżenia również sentencję wyroku, to jednak w skardze kasacyjnej podważa sposób oceny przez Sąd incydentalnych kwestii prawnych, w efekcie formułując zarzuty względem uzasadnienia orzeczenia, a nie jego sentencji, co w świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego jest niedopuszczalne.

III.6. Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c., odrzucił skargę kasacyjną jako niedopuszczalną.

[SOP]

[ms]